

Parlamentul
Republicii
Moldova

OBSERVATOR EUROPEAN

Nr.48

Noiembrie 2023

*Prin cercetare și informare, spre
cunoaștere și dezvoltare*

Republica Moldova-UE

Comisia Europeană a adoptat Pachetul de extindere pentru anul 2023, recomandând începerea negocierilor cu Ucraina și Moldova și acordarea statutului de candidat Georgiei

Comisia Europeană a adoptat Pachetul de extindere pentru anul 2023, care oferă o evaluare detaliată a progreselor înregistrate de Albania, Bosnia și Herțegovina, Kosovo, Muntenegru, Macedonia de Nord, Serbia, Turcia și, pentru prima dată, Ucraina, Republica Moldova și Georgia în procesul de aderare la Uniunea Europeană. Raportul se axează, în mod deosebit, pe progresele înregistrate în implementarea reformelor fundamentale, precum și pe oferirea unor îndrumări clare cu privire la viitoarele priorități de reformă. Aderarea este și va rămâne un proces bazat pe merite, care depinde în totalitate de realizările concrete realizate de fiecare țară.

Având în vedere rezultatele obținute de Ucraina și Moldova, precum și eforturile de reformă aflate în curs de desfășurare, Comisia Europeană a recomandat Consiliului să demareze negocierile de aderare cu ambele țări. Comisia Europeană recomandă, de asemenea, Consiliului să adopte cadrele de negociere după ce Ucraina și Moldova vor adopta anumite măsuri esențiale. Comisia este pregătită să prezinte un raport Consiliului până în martie 2024 cu privire la progresele înregistrate despre aceste măsuri. Pentru Georgia, având în vedere rezultatele obținute, Comisia recomandă Consiliului să acorde Georgiei statutul de țară candidată, cu condiția să fie întreprinse mai multe acțiuni.

„Extinderea este o politică vitală pentru Uniunea Europeană. Completarea Uniunii noastre este un obiectiv firesc al Uniunii Europene. În acest moment, completarea Uniunii noastre are, de asemenea, o pronunțată logică economică și geopolitică. Extinderile anterioare au demonstrat beneficiile enorme atât pentru țările în curs de aderare, cât și pentru UE. Toți avem de câștigat,, a declarat Ursula von der Leyen.

Decizia finală privind începerea negocierilor cu R. Moldova va fi luată de către statele membre la reuniunea Consiliului European din 14-15 decembrie.

Republica Moldova-UE

Al 14-lea Dialog UE-Moldova privind drepturile omului la Chișinău

UE și Moldova și-au reafirmat valorile comune și angajamentul reciproc față de democrație, drepturile omului și statul de drept, care sunt, de asemenea, consacrate în Acordul de asociere UE-Moldova. Acesta a subliniat eforturile de reformă susținute de Republica Moldova și a recunoscut progresele înregistrate de țară pe calea aderării la UE. În acest sens, UE a încurajat Moldova să continue eforturile de consolidare a respectării, protecției și îndeplinirii drepturilor omului.

Participanții au reamintit, de asemenea, că războiul ilegal de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei a provocat suferințe de nedescris și a avut un impact negativ asupra exercitării drepturilor omului în Ucraina și nu numai. În acest sens, a fost apreciată solidaritatea fermă a Republicii Moldova și a moldovenilor cu Ucraina.

Discuțiile au acoperit o gamă largă de domenii și au variat de la politica națională a Republicii Moldova în domeniul drepturilor omului și cooperarea în forurile internaționale până la evoluțiile din cadrul electoral, libertatea presei și pluralismul. Participanții au discutat, de asemenea, despre respectarea drepturilor omului în sistemul judiciar, drepturile muncii, drepturile copilului și eforturile de promovare a egalității și de combatere a discriminării, inclusiv egalitatea de gen, drepturile persoanelor cu dizabilități, drepturile persoanelor LGBTI și drepturile persoanelor aparținând minorităților.

UE a salutat evoluțiile pozitive din Moldova, cum ar fi adoptarea unor programe de promovare a egalității de gen, de sprijinire a populației de etnie romă și de implementare a unei strategii de consolidare a relațiilor interetnice. În plus, UE a recunoscut pașii făcuți în ceea ce privește reformele în domeniul îngrijirii copiilor și procesul de dezinstituționalizare, precum și măsurile de asigurare a conformității cu Convenția de la Istanbul, subliniind necesitatea continuării acestora.

Republica Moldova-UE

Uniunea Europeană a oferit sprijin pentru elaborarea legii privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile

Uniunea Europeană a oferit sprijin pentru elaborarea legii privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile, care a fost aprobată la începutul lunii noiembrie de Parlament. Legea a fost dezvoltată cu suportul Comunității Energetice Europene și transpune legislația UE în Republica Moldova.

Legea abordează una din problemele sistemului energetic din Moldova, care se referă la specificul consumului - circa 45 % din consumul energetic revine gospodăriilor casnice, care dimineața și seara consumă foarte mult, iar noaptea foarte puțin. Astfel, dimineața și seara se formează vârfuri de consum. Aceste vârfuri sunt acoperite din energie de echilibrare, mult mai scumpă. De aceea e nevoie de a echilibra consumul prin tarife diferențiate sau prin instalarea de baterii sau acumulatori.

Republica Moldova va simplifica operațiunile de tranzit internațional cu ajutorul Uniunii Europene

Datorită suportului financiar de un milion de euro din partea UE, va fi posibilă implementarea **Noului Sistem Computerizat de Tranzit (NCTS)**. Etapa-pilot a introducerii NCTS pe plan național este programată pentru aprilie 2024, cu o implementare completă prevăzută pentru 2025.

Acest demers promite să faciliteze activitățile mediului de afaceri și să stimuleze operațiunile de tranzit internațional. Prin NCTS, Republica Moldova va face primul pas în conectarea sistemului său electronic național la sistemele informaționale transeuropene. Acest pas semnificativ va favoriza exporturile moldovenești către piețele europene, reducând costurile și eliminând întârzierile asociate cu procedurile pe suport hârtie. Implementarea NCTS reprezintă un pas concret spre consolidarea legăturilor dintre Republica Moldova și piața europeană, reflectând angajamentul constant al UE de a susține mediul de afaceri de aici.

Parlamentul European

Parlamentul European solicită liderilor statelor UE să convoace o convenție pentru revizuirea tratatelor

Parlamentul European a adoptat un raport și o rezoluție prin care propune modificarea tratatelor Uniunii Europene, solicitând Consiliului European să convoace o convenție pentru revizuirea tratatelor.

Prin adoptarea acestui raport, Parlamentul răspunde la așteptările cetățenilor privind o Uniune Europeană mai eficientă și democratică, în conformitate cu propunerile Conferinței privind viitorul Europei.

Parlamentul susține reforme care vor întări capacitatea Uniunii de a acționa, iar opiniile cetățenilor vor conta în mai mare măsură în procesul decizional.

Parlamentul European solicită ca primatul dreptului UE să fie înscris în tratatele Uniunii Europene: Doar Curtea de Justiție a UE poate interpreta dreptul european

Eurodeputații doresc ca principiul primatului dreptului UE să fie înscris în tratate. Parlamentul European consideră că doar Curtea de Justiție a UE poate interpreta dreptul UE și poate stabili domeniul de aplicare al acestuia.

Deși nu există o ierarhie între legislația UE și cea națională, în caz de conflict, statele membre ar trebui să înceteze să aplice dispozițiile conflictuale și să interpreteze legislația națională în conformitate cu legislația UE.

Includerea primatului dreptului UE în tratate

Pentru a atenua posibilele conflicte, deputații europeni recomandă includerea explicită a principiului primatului dreptului UE în tratatele UE și regretă că acest lucru nu s-a întâmplat în cadrul Tratatului de la Lisabona. Principiul primatului s-a dezvoltat prin jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene (CJUE) și constituie o piatră de temelie a ordinii juridice a UE, care este esențială pentru funcționarea UE.

Parlamentul European

Parlamentul European sprijină planurile de stimulare a producției europene de tehnologie cu zero emisii nete. Eurodeputații propun proceduri de autorizare mai rapide

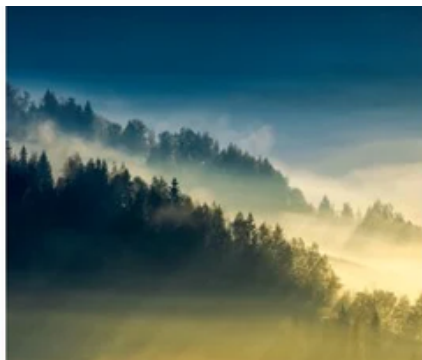
Parlamentul European și-a adoptat poziția cu privire la legislația menită să consolideze producția europeană în domeniul tehnologiilor necesare pentru decarbonizare.

Actul privind industria cu zero emisii nete stabilește un obiectiv pentru Europa de a produce 40% din necesarul său anual de tehnologii cu zero emisii nete până în 2030, pe baza Planurilor naționale privind energia și clima (NECP) și de a obține 25% din valoarea pieței globale pentru aceste tehnologii.

De asemenea, intenționează să abordeze provocările legate de creșterea capacităților de producție în domeniul acestor tehnologii. Eurodeputații au extins domeniul de aplicare al proiectului de legislație pentru a cuprinde întregul lanț de aprovizionare, inclusiv componente, materiale și utilaje pentru producerea tehnologiilor cu zero emisii nete. Ei propun o listă mai largă și mai cuprinzătoare de tehnologii care să fie acoperite, care să fie actualizată periodic. În special, eurodeputații au inclus tehnologiile de fisiune și fuziune nucleară, combustibilii sustenabili pentru aviație (SAF) și tehnologii industriale specifice.

Legea păstrează două clasificări de proiecte: **proiecte tehnologice de producție cu zero emisii nete și proiecte strategice cu zero emisii nete**. De asemenea, aceasta vizează simplificarea procesului de autorizare, stabilind un termen de 9-12 luni pentru proiectele obișnuite și de 6-9 luni pentru proiectele strategice în vederea autorizării. Deputații europeni propun crearea unor inițiative de tip **"Net-Zero Industry Valleys"**, care să accelereze procesul de autorizare prin delegarea către statele membre a unor părți din colectarea probelor de evaluare a impactului asupra mediului.

Legislația ar urma să aloce finanțare din veniturile naționale provenite din Sistemul de comercializare a certificatelor de emisii (ETS) și pentru majoritatea proiectelor strategice prin intermediul Platformei Tehnologii Strategice pentru Europa (STEP), un pas spre un fond de suveranitate europeană, spun eurodeputații.

Parlamentul European

Parlamentul European dorește să interzică vânzarea de pungi din plastic foarte subțiri, cu anumite excepții, și pledează pentru o mai bună colectare și reciclare a deșeurilor de ambalaje.

Parlamentul European și-a adoptat poziția cu privire la noile norme UE privind ambalajele, pentru a combate creșterea constantă a deșeurilor și pentru a stimula reutilizarea și reciclarea.

Eurodeputații au aprobat raportul, care constituie mandatul Parlamentului pentru negocierile cu guvernele UE, cu 426 voturi pentru, 125 împotriva și 74 abțineri. Reducerea ambalajelor, restricționarea anumitor tipuri și interzicerea utilizării „substanțelor chimice indestructibile”. Pe lângă obiectivele generale de reducere a ambalajelor propuse în regulament (5% până în 2030, 10% până în 2035 și 15% până în 2040), deputații doresc să stabilească obiective specifice pentru reducerea ambalajelor din plastic (10% până în 2030, 15% până în 2035 și 20% până în 2040).

Deputații doresc să interzică vânzarea de pungi din plastic foarte subțiri (sub 15 microni), cu excepția cazului în care sunt necesare din motive de igienă sau furnizate ca ambalaj primar pentru alimente în vrac pentru a preveni risipa de alimente.

Aceștia propun, de asemenea, să se restricționeze puternic utilizarea anumitor formate de ambalaje de unică folosință, cum ar fi ambalajele în miniatură ale hotelurilor pentru produsele de toaletă și folia termoretractabilă pentru valize în aeroporturi. Pentru a preveni efectele adverse asupra sănătății, deputații solicită interzicerea utilizării așa-numitelor „substanțe chimice indestructibile” (substanțe perfluoroalchilate și polifluoroalchilate sau PFAS) și a bisfenolului A în ambalajul care intră în contact cu alimentele.

**"Este doar o pungă
de plastic"**

Au spus 8 miliarde de oameni

Parlamentul European

UE încurajează consumatorii să-și repare bunurile în loc să le înlocuiască

Parlamentul European propune bonuri și alte stimulente financiare pentru a încuraja un consum mai sustenabil prin simplificarea reparării bunurilor defecte.

Parlamentul European și-a adoptat poziția referitoare la un „drept la reparare” consolidat de care să beneficieze consumatorii, cu 590 voturi pentru, 15 împotriva și 15 abțineri.

Propunerea urmărește să încurajeze un consum mai sustenabil prin simplificarea reparării bunurilor defecte, reducerea deșeurilor și sprijinirea sectorului reparațiilor.

“Să alegem să reparăm în loc să cumpărăm ceva nou, chiar și după expirarea garanției”.

În perioada de garanție legală, vânzătorii vor trebui să acorde prioritate reparațiilor atunci când acestea sunt mai ieftine sau egale cu costul înlocuirii, cu excepția

cazului în care reparația nu este posibilă sau ar incomoda consumatorul.

Eurodeputații propun și extinderea perioadei de garanție legală cu un an după repararea unui produs. După expirarea garanției, consumatorii vor avea dreptul de a cere repararea unor produse precum mașinile de spălat, aspiratoarele, telefoanele mobile și bicicletele.

Pentru ca reparațiile să devină opțiunea mai atractivă pentru consumatori, eurodeputații propun ca producătorii să împrumute clienților dispozitive de înlocuire pe durata reparațiilor. Dacă un produs nu poate fi reparat, ar putea fi oferit în schimb un produs recondiționat.

Propunerea privind dreptul la reparare completează inițiativele UE în materie de proiectare ecologică și de consolidare a rolului consumatorilor în vederea tranziției verzi.

Comisia Europeană

Comisia Europeană prelungește până la 30 iunie 2024 prevederile care permit statelor membre să acorde scheme de sprijin pentru companii și să ofere compensații pentru prețurile ridicate la energie.

Comisia Europeană a adoptat o modificare a cadrului temporar de criză și de tranziție privind ajutoarele de stat în vederea prelungirii cu șase luni a unui număr limitat de secțiuni ale cadrului care vizează furnizarea unui răspuns la criză ca urmare a agresiunii Rusiei împotriva Ucrainei și a creșterii fără precedent a prețurilor la energie.

În special, ținând seama de feedback-ul primit din partea statelor membre, modificarea de astăzi amână eliminarea treptată a dispozițiilor care permit statelor membre să acorde ajutoare limitate și ajutoare pentru compensarea prețurilor ridicate la energie.

Prin această ajustare parțială a calendarului de eliminare treptată a Cadrului temporar de criză și de tranziție, statele membre își pot menține schemele

sprijin pentru a acoperi următoarea perioadă de încălzire pe timp de iarnă ca plasă de siguranță în cazul în care anumite întreprinderi continuă să fie afectate de perturbările economice.

Cadrul temporar de criză și de tranziție a fost un instrument esențial care a permis statelor membre să ofere sprijin urgent întreprinderilor în perioadele de șoc economic excepțional. Acesta a demonstrat că Comisia este dispusă și capabilă să utilizeze întreaga flexibilitate oferită de normele privind ajutoarele de stat atunci când este necesar.

În același timp, statele membre vor avea la dispoziție mai mult timp, dincolo de această perioadă, pentru a pune în aplicare măsurile care ar putea fi necesare. Acest lucru va ajuta statele membre în implementarea practică a măsurilor de sprijin.

Comisia Europeană

Comisia Europeană recomandă statelor membre Schengen să intensifice cooperarea în ceea ce privește zona de liberă circulație

Comisia Europeană a adoptat o recomandare în vederea intensificării cooperării dintre statele membre din spațiul Schengen, recomandarea fiind însoțită de un raport privind consultările efectuate de coordonatorul Schengen cu statele membre privind controalele de lungă durată la frontierele interne.

În perioada mai-noiembrie 2023 s-a desfășurat un proces oficial de consultare cu statele membre care au reintrodus controale la frontieră, precum și cu statele membre afectate de aceste controale. Consultarea a implicat Austria, Belgia, Danemarca, Germania, Franța, Ungaria, Italia, Luxemburg, Norvegia, Suedia, Slovenia, Spania și Elveția.

Schengen este spațiul fără controale la frontierele interne, care stă la baza libertății de circulație a peste 425 de milioane de cetățeni ai UE, alături de resortisanții țărilor terțe care locuiesc în UE sau vizitează UE. Reintroducerea controalelor la frontiere trebuie să rămână excepțională, strict limitată în timp și o măsură de ultimă instanță în cazul în care a fost constatată o amenințare gravă la adresa ordinii publice sau a securității interne. Trebuie asigurată libera circulație a persoanelor, bunurilor și serviciilor în spațiul Schengen.

Sistemul European de Informații și de autorizare privind călătoriile va fi lansat la mijlocul anului 2025

Sistemul European de Informații și de Autorizare privind Călătoriile (ETIAS) va deveni operațional la mijlocul anului 2025. Anterior lansarea a fost anunțată pentru anul 2024.

De la mijlocul anului 2025, aproximativ 1,4 miliarde de persoane din peste 60 de țări care beneficiază de călătorii fără viză în UE, inclusiv Georgia, Republica Moldova și Ucraina, vor trebui să obțină **autorizația de călătorie ETIAS**. Aceasta este o nouă cerință introdusă de Uniunea Europeană pentru a intra în oricare dintre cele 27 de țări Schengen, Bulgaria, România sau Cipru.

ETIAS este o autorizație de călătorie online, nu o viză.

Cu o autorizație de călătorie ETIAS valabilă, veți putea rămâne în oricare dintre țări europene timp de 90 de zile în orice perioadă de 180 de zile. Pentru a aplica pentru ETIAS trebuie să aveți un pașaport valabil mai mult de trei luni, să furnizați o adresă de e-mail, **să completați formularul online și să plătiți o taxă de 7 euro.**

Consiliul UE

Spațiu: Consiliul aprobă concluzii privind Strategia spațială a UE pentru securitate și apărare

Consiliul a aprobat concluziile privind prima strategie spațială a UE pentru securitate și apărare. Consiliul a reamintit angajamentul de lungă durată al UE față de dreptul internațional și față de valorile și principiile directoare dezvoltate în cadrul Națiunilor Unite și a reafirmat disponibilitatea statelor membre ale UE de a continua să lucreze pentru a stabili norme, reguli și principii de comportament responsabil în întregul spectru de activități spațiale. De asemenea, a reiterat natura strategică a spațiului și necesitatea ca UE, ca putere spațială globală, să abordeze provocările de securitate actuale și viitoare legate de intensificarea recentă a comportamentelor iresponsabile și ostile în domeniul spațial. Consiliul va urmări punerea în aplicare a acestei noi strategii de către Înaltul Reprezentant și Comisie.

Principalele direcții și următoarele acțiuni:

- o mai bună înțelegere de către UE a amenințărilor spațiale, printr-o analiză anuală clasificată și prin consolidarea capacităților serviciilor de informații militare și civile în domeniul securității spațiului
- consolidarea rezilienței și a protecției sistemelor și serviciilor spațiale, recunoscând intenția Comisiei de a propune un act legislativ al UE privind spațiul
- un mai bun răspuns la amenințările spațiale prin informații privind cunoașterea domeniului spațial, un set de instrumente specific pentru răspunsurile comune ale UE și continuarea dezvoltării de exerciții
- intensificarea utilizării spațiului în scopuri de securitate și apărare printr-o mai bună integrare a dimensiunii spațiale în planificarea și desfășurarea de misiuni și operații din cadrul politicii de securitate și apărare comune (PSAC), prin consolidarea Centrului Satelitar al UE (Satcen UE) și prin dezvoltarea de servicii spațiale pentru uz guvernamental la nivelul UE, inclusiv pe baza unui proiect-pilot propus de Comisie privind un nou serviciu guvernamental al UE de observare a Pământului

Eurostat

Cheltuielile gospodăriilor din UE au depășit nivelurile pre-COVID

În 2022, cheltuielile pentru consumul final al gospodăriilor din UE au crescut cu 4,7% față de 2021, în timp ce au fost cu 1,0% mai mari față de 2019.

Comparativ cu 2021, în 2022 s-a observat o creștere semnificativă a consumului casnic pentru bunuri și servicii care au scăzut fără precedent în 2020 din cauza pandemiei de COVID-19. În 2022, cheltuielile pentru restaurante și hoteluri au crescut în volume cu 33,8%, pentru recreere și cultură cu 14,7%, pentru îmbrăcăminte și încălțăminte cu 11,5%, iar pentru transport cu 4,7%. Consumul casnic a crescut pentru toate categoriile, cu excepția alimentelor și băuturilor nealcoolice (-3,1%) și a băuturilor alcoolice, tutun și narcotice (-1,0%).

Deși consumul gospodăriilor a depășit nivelurile de dinainte de COVID în 2022, anumite categorii au rămas în continuare în urma cifrelor de dinainte de COVID. Mai exact, în 2022, consumul gospodăriilor a fost încă sub nivelurile din 2019 și anume pentru transport (-7,8%), restaurante și hoteluri (-2,4%) și educație (-1,5%).

eurostat

Producția de vin în UE a ajuns la 16,1 miliarde de litri în 2022

În 2022, producția vândută de vin (inclusiv vin spumant, porto și must de struguri) în UE s-a ridicat la 16,1 miliarde (miliard) de litri.

Primii trei producători de vin au reprezentat 83% din producția UE. Italia și Spania au contribuit fiecare cu aproape 5,0 miliarde de litri, reprezentând împreună 62% din totalul producției vândute în UE, în timp ce Franța a produs 3,4 miliarde de litri, 20%. Alți producători care depășesc 1% din totalul UE au fost Germania (4%), Portugalia (peste 2%) și Ungaria (sub 2%).

Italia: principalul exportator de vin în 2022

În 2022, membrii UE au exportat 7,2 miliarde de litri de vin. Aproape jumătate (3,2 miliarde de litri, 44%) au fost exportate în țări din afara UE (extra-UE). Cea mai mare parte a vinului a fost exportat în **Regatul Unit** (0,7 miliarde de litri, 23% din exporturile extra-UE), urmate de **Statele Unite** (0,7 miliarde de litri, 22%), **Rusia** (0,3 miliarde de litri, 9%) și **Canada** (0,20. miliarde de litri, 6%). Italia a fost de departe cel mai mare exportator de vin, cu exporturi de 2,2 miliarde de litri în 2022.